

מראי מקומות- סנהדרין כ"ו

אותן שהם חשודים על השביעית, א"כ למה לא חזר מיד, ולמה שתק עד שראה שהם שלפוחו לדרגא כדי שלא יעלה עמהם, ותמוה לומר דאם היו מניחין אותו לעלות לא הי' מרנן עליהם, ורק כיון שמנעו אותו מלעלות אמר שהם קשר רשעים. ותי' ע"פ הא דכתי' במשלי (י"ד, ט"ו) מצדיק רשע ומרשיע צדיק, תועבת ד' גם שניהם. ופי' הצל"ח, דאין אלו ב' בנ"א, אלא אדם א' הוא, ואם יש לו ב' מדות אלו, אין לו שום טענה והמלטה. דממ"נ, אם דרכו לדון את כל אדם לכף זכות, א"כ למה זה מרשיע את הצדיק, ואם דרכו להאמין לכל דבר ואינו מהפך בזכות אדם, למה זה מצדיק את הרשע. היוצא מזה מי ששתי מדות הרעות יחדיו, זה בודאי תועבה הוא. ועפ"י מתורץ הקו' הנ"ל, שמתחלה לא הי' ר"ל חושד אותם על שהם מהפכים בזכות זה שהי' חורש וזה שהי' זומר בשביעית, דאולי כך הוא דרכן לדון את כל האדם לכף זכות. אבל אח"כ כששמע שאמרו עליו טרודא הוא דין, ושלפי את הדרגא מתותי' ולא הניחו לו לעלות עמהם, אז אמר לעצמו ממ"נ, אי דרכיהם להפוך בזכות כל אדם, למה לא הפכו בזכות ר"ל עצמו, ולמה הקפידו עליו, אלא ודאי שאין דרכם להפוך בזכות אדם, וא"כ למה עשו סנגורין לאלו שחרשו וזמרו בשביעית, אלא ודאי שגם הם חשודים על השביעית.

(ה) **שבנא בעל הנאה הי' - פי' המהרש"א, דבא הגמ' לפרש אף דשבנא הי' ת"ח ומרביץ תורה, כמו דאי' דהי' מלמד בתליסר רבוותא, ולכאוי' הי' מקום לתמוה על מה שהקדיח תבשילו כ"כ ברבים. וע"ז ביאר הגמ' שהי' בעל הנאה, ואי' דאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ולא בבעלי הנאות.**

(ו) **למה נקרא שמה תוש"י, מפני שהיא מתשת כחו של אדם - כ' התורת חיים דלכאוי' משמע שע"י טורח עמלה של תורה קאמר שמתשת כחו של אדם. אבל כ' דאין נראה, דהא חוטבי עצים וחוצבי אבנים ושאר בעלי מלאכות, טורח מלאכתן מרובה מעמלה של תורה,**

(א) **שקולו תליסר מעי דציירי לי בסדינאי, והדרו לי' לפלניא דשקלתינהו מיני' ולא איצטריכו לי- כ' היד רמה בביאור המעשה, דנטל הממון מבני העיר ונתן כל המעות לשר העיר, ולא נתרצה לו, והלך וגבה מן האחרון כשיעור מה שהי' חייב, ושוב הלך ומצאו לשר העיר שנתרצה בראשונים, ולכן חייב להחזירן לבעלים, ואין לשאר בני העיר בהן כלום.**

(ב) **יכול לומר אגיסטון אני בתוכו- פרש"י, שכיר וקרקע של נכרי הוא. והק' המאירי, הא אפי' אם של נכרי הוא, מ"מ הרי הדין הוא דאין עוזרין לעכו"ם במלאכתו בשביעית בא"י, וא"כ מ"מ אסור. וכ' דאולי מיירי בסוריא ועבר הירדן, שאין קדושתן לאחר החרבן חמורה כ"כ, וא"כ שם יהי' מותר לעבוד בקרקע של גוי. ועוד תי' דאולי כל האיסור לעבוד בשל גוי הוא רק היכא שהוא שותף עם הגוי בקרקע, דאף דעובד בחלק של הגוי, מ"מ יאמרו דבחלקו הוא עובד, אבל בעלמא מותר. ועוד צידד דאולי לאחר החרבן, דשביעית הי' דרבנן, התירו לעבוד בקרקע של גוי.**

(ג) **הי אמר להו ברישא, וכו'- הק' הבן יהודע, למאי נפק"מ איזה מהן אמר תחלה, הא סכ"ס, למה באמת לא אמרו לו שהי' שכור אצל נכרי בשניהם. ותי' דבאמת תירוצן זה על מעשיו, דיכול לומר אגיסטון הוא, דוחק הוא, שהרי כהנים פרושים ומובדלים הם, ואין דרכם לשכור עצמם למלאכה, ובפרט אצל גוים, לפי שהם נוזהרים מן הטומאה, ולכן לא היו רוצים לתרץ כן. רק בעובדא דקא כריבק, הא לא הי' להו תי' אחרת, ולכן היו צריכים לתרץ לו כן נומ"מ, כיון דלמעשה תירצו כן, לא הי' לו לר"ל לומר כהן וזומר במעשה האחר אם הי' שני, כיון דסכ"ס עדיין שייך לתרץ כן, אף דדוחק הוא. וע"ש עוד דכ' להעיר דאם המעשה דכהן וזומר באמת הי' בתחלה, א"כ למה הגמ' הביא המעשים שלא על הסדר, ע"ש מש"כ בזה.**

(ד) **א"ל בני אדם החשודין על השביעית כשרין לעבר שנה- הק' הצל"ח, כיון שחשוד ר"ל**

בעיני הבריות, הר"ז גדר שיכול לפרצו, עד כדי כך טבעו של אדם מתאוה לפרוץ את הגדרים, עד שמסוגל לבנות לעצמו גדר דמיונית בכדי שיוכל לעשות בה פרצות".

(א) **גנב ניסן וגנב תשרי לא שמי' גנב- פרש"י**, דאריסא ודבר מועט מורה היתר וסבר לא קפיד. וכ' **היד רמה דאיכא דאמרי דטעמא דמילתא הוא משום דבאמת לא קפיד, וכמאן דשקלי מדעת בעלים דמי** [ויש לע', הרי לכאן באמת אמרי' דכל שמורה היתר הרי הוא כשר לעדות, ולמה נד מפרש"י (שגם הוא הביא פי' זה מעיקרא), וצ"ע].

ואדרבה, העוסק בתורה יש לו קורת רוח. ולכן ביאר דמה שהיא מתשת כחו של אדם אינו משום טורח עמלה, אלא משום שכן היא דרכה של תורה, שכל העוסק בה נעשה כח חומרו תש, כדי שיתגבר עליו כח נשמתו ודעתו וחכמתו, שכל זמן שחומרו של אדם מתגבר, אין דעתו נכונה וצלולה.

(ז) **מפר מחשבות ערומים- פרש"י בל"א**, מחשבה שאדם מחשב כך וכך אעשה כך וכך תעלה בידי, מועלת להשבית הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפי' לדבר תורה, כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגירסא. והוסיף המאירי בביאור, דכוונת הגמ' לפי פירוש זה להא דאמרי' דאל תאמר לכשאפנה אשנה, דהיינו שהוא מחשב בלבו מכאן ועד יום פלוני אסיים כך וכך, ואיני צריך כ"כ לשקוד, זה מועלת שלא להתקיים, אף לדברי תורה.

(ח) **כולן צריכין הכרזה בבית דין- פרש"י** שמכריזין בב"ד כדי להודיע פסולן. אולם ע' ברמב"ם (עדות י"א, ו') שכ' שמכריזין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וכ' **הרדב"ז דס"ל להרמב"ם דאין כל העם נמצאים בב"ד כדי לשמוע ההכרזה, ולכן מכירין בבהכ"נ, וכו'** [ויש לעי', הרי בגמ' א"י להדיא דמכריזין בב"ד. וי"ל דס"ל להרמב"ם דכוונת הגמ' לומר דהוי האחריות על ב"ד להכריז, אבל לא דההכרזה הוא בב"ד ממש. א"נ ס"ל דאף בזמן חז"ל ה"י ההכרזה שהוכרו בב"ד נשמע לכל העם, אולם בזמן הרמב"ם כבר לא ה"י נשמע כ"כ מה שהוכרו בב"ד, אלא יהי' עדיף בבהכ"נ, וכו'].

(ט) **כולן צריכין הכרזה בב"ד- כ' הנמוקי יוסף (ה)**. בדפי הרי"ף) דטעם הדבר דצריכין הכרזה הוא "משום תקנות לקוחות, שלא יחתמו אותו בשטרותיהן".

(י) **מהו דתימא הא עדיפא לי, דכתי' מים גנובים ימתקו, וכו'- תמה הערוך לנר**, הרי הוא יודע שהוא שקר, ובאמת אינה מקודשת, ונמצא דאי"ז מים גנובים כלל, וא"כ מהו הה"א שלא יהי' נאמן לעיולה. ותי' דכיון דבעיני העם תהי' אשת איש, א"כ יהי' צריך לבוא אל ביתה בהגנב ובהחבא, וזה ג"כ יש לו המתיקות של המים גנובים, וא"כ ה"א דמשום זה יש לו סבה להעיד שקר. ובשיחות מוסר (תשל"א, כ"ה) ביאר בנוסח אחרת, ד"כיון שהיא מוחזקת לאשת איש